

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1714

Dubium IV. Ob quam causam possit ferri censura.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42682

nullam citationem fieri posse in alieno territorio, eò quòd omnis juridica citatio fit actus iudicialis fori contentiosi. Quòd si in delicto manifesto nullà citatione opus esset, dixi n. 23. Episcopum posse ferre censuram in subditum suum in alia diocesi existentem.

DUBIUM IV.

47.

Ob quam causam possit ferri censura.

Resp. Ob solum peccatum externum, censuræ proportionatum & conjunctum cum contumacia: Et quidem in interdicto loci potest esse alienum, v. g. Prælati vel communitatis; (non tamen hominis privati) aliàs requiritur proprium. *Bon. d. 1. q. 1. p. 3. Unde resolves,*

I. Non possunt censurari infantes vel amens, qui non peccant. *Bonac. p. 4. Laym. l. 1. t. 5. p. 1. c. 4. n. 3. ex S. Thom. Suar. &c.*

II. Etsi ob peccatum veniale interdum ferri possit levis suspensio vel leve interdictum, & communicatio tamen major, suspensio gratiæ & interdictum personale speciale (quidquid sit de generali) non potest ferri, nisi ob culpam mortalem, quia alioqui pœna non esset proportionata culpæ: Imò cum sint pœnæ medicinales, non debent infligi pro quovis mortali, sed quibusdam tantum, ne censuræ contumantur, ut monet *Trid.*

III. Actus peccati, ob quem censura fertur, debet esse mortalis, non tantum quoad actum internum, sed etiam quoad substantiam operis externi: Hinc non excommunicatur leviter percussus Clericum, etsi intentionem mortalem habuisset; uti nec, qui interiùs tantum lapsus in hæresin, quam exteriùs non significavit, quod Bon. loc. IV. perfectum non tenent stringentia non juvenantur quatur dans, co indigno cuto, qu fragur genere dendur sulente commu dicunt non se Quæ se V. C. culat e vitas, in verten cibilis, percut. Clericu do, n comm non es Dix & crast modu qui pr verba,

vit, quia Ecclesia tantum iudicat de externis, Bon. loc. cit.

IV. Actus peccati in suo genere debet esse perfectus & consummatus, nisi expresse aliud sonent verba legis, quia poenae & odia sunt restringenda: Hinc excommunicationem homicidæ non incurrit favens, mandans, consulens, iuvans, nec vulnerans lethaliter, nisi mors sequatur. Item quando excommunicatur mandans, consulens, &c. vel ferens suffragium pro indigno, subintellige, efficaciter seu effectu secuto, quia sine eo mandatum, consilium & suffragium non est completum & perfectum in genere homicidii, furti, &c. Alii tamen attendendum esse putant, utrum in mandantes, consulentes &c. principaliter & per se feratur excommunicatio, an verò accessoriè tantum; & dicunt priore casu esse excommunicatos, etsi non sequatur effectus, non item in posteriore: Quæ sententia in praxi est tutior, Bon. l. c.

V. Quidquid excusat à peccato mortali, excusat etiam à gravi censura, v. g. materiæ parvitas, impotentia legem implendi, defectus advertentiæ & deliberationis, ignorantia invincibilis; sive ea sit facti, ut v. g. si nescias, quem percutis, esse Clericum; sive Juris, ut si scias esse Clericum, teque mortaliter peccare percutiendo, nescias tamen percussione illam sub excommunicatione prohibitam esse. Ratio, quia non es contumax.

Dixi, *Invincibilis*: quia ignorantia culpabilis & crassa non excusat, nisi addatur in lege certus modus, v. g. qui hoc fecerit scienter, consultò, qui præsumpserit ausu temerario violare, (quæ verba, utpote in re odiosa, accipienda sunt stri-

or.
lii
dix
VII

«ctè) talis autem non potest dici temerariè præ-
 «sumere, nisi ignorantia esset affectata forma-
 «lem dolum includens, *Escob. r. 4. c. 6. n. 37. Saub.*
 «*De Matr. l. 9. d. 32. n. 31.*
 « VI. Non incurritur censura ob peccatum so-
 «li naturali vel divino Juri repugnans, sed re-
 «quiritur præceptum Ecclesiæ, quod contum-
 «aciter violetur. Item, nec ob peccatum mere-
 «præteritum potest censura infligi ab homine,
 «nisi aliquo modo pendeat in futurum, ratione
 «scandali vel restitutionis non factæ vel perseve-
 «rantia in peccato post monitionem, quia ad
 «contumacia. Nec refert, quòd quis ob pecca-
 «tum præteritum, vel etiam sine peccato (modo
 «iusta causa subsit) possit ad tempus arceri ab
 «aliorum consortio, altari, Communione &c. et
 «subinde fit in Religionibus, & in Jure etiam vo-
 «catur excommunicatio vel suspensio, sed late-
 «quia non est censura propriè dicta, cujus vo-
 «latio inducat irregularitatem, sed simplex tan-
 «tùm pœna, *Fill. tr. u. n. 186.*
 « VII. Non incurritur censuram, qui legem trans-
 «greditur ex gravi metu, licet quandoque non
 «excusetur à gravi culpa, quia non censetur con-
 «tumax, *Laym. c. 5. n. 9. Bonac. q. 2. p. 3. n. 2. c.*
 «*Suar. Kon. &c.*
 « VIII. Censura invalida est ex triplici capite
 « Primo, ob defectum ferentis, si scilicet careat
 «jurisdictione, vel etiam habeat impeditam præ-
 «censuram, vel suspensam per legitimam appella-
 «tionem, de qua v. *Laym.*
 « Secundo, si substantialis ordo judicii prætere-
 «tur, ut si reus non citetur nec moneatur sine
 «comminatione censuræ. Ratio, quia non censetur
 «contumax, qui ante non fuit monitus de præ-
 «cepto &
 «de censu-
 «ticulari
 «tentiam
 «tu tam
 «ne, cum
 «idem
 «declara-
 «tione d
 «crimen
 «denter
 «Porro
 «dicta m
 «Canone
 «una trib
 «tribus v
 «causa ce
 «emplum
 «alioqui
 «cuis. *Fill*
 «Tertio
 «deficere
 «nec secu
 «stat. 2. 5
 «non tar
 «eo non
 «tur. 3.
 «juridicè
 «præsum
 «sentent
 «bilius c
 «foro tar
 «dalum.

cepto & poenâ annexâ : Quod tamen intellige
de censura ab homine lata per sententiam par-
ticularem ; quia quæ fertur à Jure vel per sen-
tentiam generalem, vel etiam specialem, respe-
ctu tamen actûs futuri, non eget aliâ monitio-
ne, cum lex aut sententia seipsam satis moneat.
Idem est de sententia non illativâ censuræ, sed
declaratoriâ tantum, quia absque alia moni-
tione declarari potest censura incurfa, quando
crimen, cui est annexa, commissum esse evi-
denter constat.

Porrò ut censura sit licita, requiritur, 1. ut
dicta monitio sit Canonica, id est, trina, juxta
Canones; etsi aliquando ex justâ causa sufficiat
una tribus æquivalens, v.g. moneo te semel pro
tribus vicibus. 2. Ut ex scripto recitetur. 3. Ut
causa censuræ exprimat. 4. Ut reo petenti ex-
emplum scripturæ, intra mensem tradatur;
alioquin Judex ipse suspenditur à divinis offi-
ciis. *Fill. r. n. c. 4.*

Tertio, ob defectum justæ causæ. Hæc autem
deficere potest tripliciter, 1. si nec à parte rei,
nec secundum allegationes fori externi subsi-
stat. 2. Si à parte rei crimen subsistat quidem,
non tamen in ordine ad judicium, quia reus de
eo non confitetur, nec legitimè de eo convinci-
tur. 3. Si à parte rei non subsistat crimen, etsi
juridicè probetur, ideòque titulum seu causam
præsumptam habeat Judex: In quo casu etsi
sententia à parte rei sit injusta, ideoque proba-
bilis censura non liget in foro conscientiæ, in
foro tamen externo servari debet, propter scan-
dalum. *V. Laym. c. 6.*

Dr.
lii
dix
viii

ADDENDA.

48. **Q**uest 7. *Quid addendum sit circa actum, qui incurritur censura.* R. §. 1. Quamvis actus in solo teſte fit factus, per illum tamen incurritur censura, si verè fit externus, licèt per accidens fit occultus, cum communi *Dicaſt. d. 2. n. 75.* Si quis tamen, v. g. hæreſin internam manifeſtat, vel in Confessione, vel etiam extra eam ad potendum conſilium, per illam ſic manifeſtatam non incurritur censura, uti pluribus dictum est l. 6. p. 2. à n. 1649. ubi explicavi, quando non peccatum internum cenſeatur prodire in actum externum. Et conformiter ad dicta ibidem n. 1653. dicendum eſt hìc cum *Krim. n. 175.* Si quis internè conſentiens in hæreſin, externè eſtat, *ita eſt*, vel percutiat menſam, per hoc non cenſeri hæreſin eſſe externè manifeſtatam, quòtò *ita eſt*, aut percuffio menſæ, eſt aliquid plane indifferens ad manifeſtationem hæreſis.
49. §. 2. Si censura ſit lata contra non obſervantes aliquod præceptum, qui externè tantum ſicte illud obſervat non autem internè, ſi autem internus requiratur ad ſubſtantiam rei præceptæ, incurrit cenſuram, quia non ponit rem præceptam, è contrà ſi actus internus non ſpectat ad ſubſtantiam rei præceptæ, non incurrit, quia ponit rem præceptam; hinc qui externè tantum audit Miſſam ſine ulla intentione audiendi, non incurrit cenſuram latam contra negligentes Miſſam, quia intentio audiendi ſpectat ad ſubſtantiam Miſſæ præceptæ ſecundum dicta l. 1. n. 1649. è contrà qui externè tantum jejunit ſine intentione jejunandi, non incurrit cenſuram latam

contra non jejunantes, quia intentio jejunandi non spectat ad substantiam jejunii præcepti, secundum dicta l. 1. à n. 695.

§. 3. Quando levibus præceptis adduntur 50. censuræ, non sunt propriè censuræ, sed comminationes ad terrorem, unde etiam quando Superior sub excommunicatione præcipit rem & absolutè & etiam ex circumstantiis levem, transgressio non ideo fit mortalis. In dubio autem, an præceptum sit leve an grave, standum est iudicio Superioris: sed si utrumque sit probabile, nempe & quòd sit grave & quòd sit leve, censeri potest leve quia possessio est pro libertate, ut cum aliis *Dicast.* n. 202. 208. 211. Potest tamen restitutio levium per venialia tantùm ablatorum, si nunc simul faciant materiam gravem, præcipi sub excommunicatione, quia retentio eorum est mortalis.

§. 4. Si delictum, v. g. furtum prohibitum 51. sit sub censura, hæc non incurritur, si furtum sit leve, quamvis ex eo sequatur grave damnum, quia furtum prohibetur in se, ergo ut subjaceat censuræ, debet in sua ratione furti habere malitiam gravem, *Bon. Fill. Nav. Vasq. Reb.* aliique cum *Fenech.* in floribus casuum in additamento n. 61. rectè autem notat *Lugo De just. d. 8. n. 22.* si furatus sit rem gravem, quamvis mutata voluntate statim restituat, ita ut grave damnum domino non sit natum, incurri censuram, non quia grave sit domino carere re suâ per ejusmodi brevissimum tempus, sed quia grave est carere cum tanto periculo retentionis, hinc ablatio illa erat injuria gravis, non tantùm affectivè, qualis est, si fureris nummum putans esse aureum, sed etiam effectivè in primo fieri, quia grave damnum

Dr.
Lii
Dix
VII

num patitur, qui privatur pro tunc re sua
potentiâ recuperandi, subitque periculum ma-
gnum non recuperandi.

52. §. 5. Si quis v. g. furetur solidum ex in-
tione per similia furta colligendi ducatum, in
gulis furtis de se levibus peccat mortaliter, si
non ideo incurrit censuram vel reservationem
impositam gravi furto, quia non est furtum
ternum grave in se, sed tantum ex intentione
ternâ, *Vsq. Lugo De pœn. d. 16. n. 36.*

53. §. 6. Si mors quomodocumque etiam per
raculum non sequatur, qui lethaliter vulnera-
vit, non incurrit censuram impositam homici-
dæ, quia quamvis posuerit actionem occisive
re ipsa non occidit: si tamen vulneravit etiam
non lethaliter, & læsus propter vulnus illud
cedente aliâ causâ accidentali moriatur, in-
ret irregularitatem, quia hæc imposita est etiam
danti causam vel occasionem homicidio, &
cum aliis *Dicast. De censur. d. 2. n. 127.*

54. §. 7. Si lethaliter vulneratus prius post
duum moriatur, & qui vulneravit interce-
leat, confiteatur & absolvatur, *Lugo De pœn. d. 16. n. 453. Avers. De pœn. q. 10. f. 2. Dicast. De pœn. d. 7. f. 11. n. 130.* dicunt adhuc incurrit
censuram propter peccatum præteritum pro
conditione effectus secuti, & quidem certum
detur, secundum dicta l. 1. n. 618. & postea
cenda quod incurritur irregularitas altera
pœnæ extra censuras, ad illas enim incurritur
non requiritur contumacia, cum sint pœnæ
re vindicativæ criminis præteriti, uti recitat
*cast. De juram. d. 2. n. 274. Bosco supra, præteritum
que ex Jure Tann. De pecc. d. 4. q. 3. n. 52. C. de
tr. 2. d. 1. pu. 3. n. 2. Wiggers apud Bosco n. 1.*

Mart. Oviedo, Krim. n. 1702. & 2492. Delb. c. 2. d. 8. f. 10. probabile esse non incurri censuras, nisi pro foro externo tantum, quia in foro interno feruntur tantum in inobedientes & contumaces, qualis non est, qui crimen retractavit, sed respondent alii inobedientiam & contumaciam sufficientem esse illam, quæ continetur in ipso opere lethalis vulnerationis, quam Jus prohibet sub excommunicatione latae sententiæ, si mors sequatur: & hæc sententia videtur probabilior, quam etiam defendit *Bosco* supra.

55.

§. 8. Qui se inebriat intendens vel prævidens homicidium à se in ebrietate causandum, si causetur, secundum *Gl. Palud. Silv.* & alios incurrit censuram homicidio annexam, quia est plenè voluntarium in causa, & secutum in ebrietate est tantum velut conditio, quæ non requirit libertatem, ut nec mors post vulnerationem sine libertate, imò & post retractationem secuta, secundum dicta n. 54.

56.

§. 9. Quandoque censura imponitur propter contemptum, sive faciendi aliquid per contemptum, pro quo notat *Sperell. decis. 113.* contemptum multipliciter fieri posse, 1. virtualiter, & dicitur materialis, qui includitur in omni transgressione legis. 2. Interpretativè, si adfit consuetudo & intentio continuandi transgressiones. 3. Secundum quid, si quis in universum velit subijci legi & Superiori, attamen non hinc & nunc in re levi. 4. Indirectè, si non sit contemptus legis vel Prælati, sed tantum executionis rei, quæ præcipitur. 5. Formaliter & directè, si quis legem transgrediatur, quia voluntas ejus renuit subijci ordinationi ipsiusmet legis vel Superioris, ita ut ideo, quia renuit subijci, procedat ad trans-

transgressionem, uti notat *S. Th. 2. 2. q. 186. a. 9. ad 3.* & pluribus explicavi *l. 5. à n. 237.* Notat etiam *Pignat. tom. 5. conf. 8. n. 2.* contemptum dici negativum, si quis de re aliqua nullam curam habeat, ei tamen nullam iniuriam: è contrà tum esse positivum, si ad aliquem actum injuriæ vel irreverentiæ verbum aut facto ipso: & de hac etiam dixi *l. 5. n. 237.* Ad incurrendam autem censuram tali modo impositam, requiritur contemptus positivus formalis legis, uti habet communis cum *Roell. supra.*

57. *Q. 8. Quid dicendum sit de mandante, consulete, cooperante. R. §. 1.* Censura, quæ fertur contra facientes vel committentes aliquod delictum, non cadit super mandantes vel consulentes, nisi exprimat in lege, vel lex alioqui redderetur inutilis, cum enim hæc leges odiosæ sint, extendendæ non sunt, *Sanch. Cón. Avil. Hurt. Pelliz. Cestrop. d. 1. p. 7. n. 21. Pignat. tom. 9. conf. 11. n. 2. Krimer n. 1693. contra Silv. Rosell. Leandr. No obstant, quòd is qui mandat, moraliter faciat, committat, nam quamvis moraliter faciat in ordine ad peccatum, non tamen in ordine ad penam censuræ, quia in pœnalibus benignior interpretatio est sequenda, secundum dicta *l. 1. n. 596. & 826.**

Obji. Facientem & mandantem par pena committit, Cap. Nuper, De sent. excomm. R. Hoc esse quando lex ita statuit: de cætero, sensus legis in hoc esse pares, quòd uterque mereatur penam, quamvis non semper eandem.

58. *§. 2. Si verba sic habeant, incurret talem censuram, qui per se vel per alium hoc fecerit, comprehenduntur mandantes & dantes pecuniam*

fine, ut fiat, consulens tamen non comprehenditur, quamvis tum comprehendatur, si dicatur, quomodocumque quis fuerit causa, si quis fuerit causa &c. in dubio autem, an quis comprehendatur necne, judicandum est non comprehendi, quia materia est odiosa, ita cum aliis *Dicast. d. 1. num. 229.*

§. 3. Censura tum fertur tantum accessorie 59. in mandantem vel consulentem, si in lege exprimitur etiam mandans vel consulens, attamen ita, ut lex non respiciat præcisè mandatum vel consilium, sed potius ipsam rem seu effectum, v. g. homicidium, quod quia vult impediri, ideo etiam indirectè prohibet mandari vel consuli. E contra tum principaliter fertur etiam in ipsum mandantem vel consulentem, si velit impediri non tantum ipsum effectum, sed etiam directè in se, & ratione sui ipsomet mandatum & consilium.

§. 4. Si censura feratur principaliter in mandantem vel consulentem, incurritur, quamvis mandatum & consilium revocetur, nec sequatur effectus, quia posita jam est actio in se & ratione sui verita sub censura, *Gibal. Krim. n. 1684.*

§. 5. Si censura accessorie tantum feratur in mandantem, & hinc revocatur mandatum, eaque revocatio innotuerit mandatario ante effectum patratum, quamvis postea patretur effectus, mandans non incurrit censuram, quia non est causa moralis effectus secuti, *Diana, Gibal. Krim, n. 1698.* Si autem de mandato doluerit & revocaret, sed revocatio non innotuerit, docent multi cum *Dicast. d. 1. à n. 290. & d. 2. n. 344.* quòd censuram incurrat, etiam si tunc fortè esset in statu gratiæ, quia sufficit commissam esse culpam, cx

Dr.
lii
ix
III

ex vi cuius sequitur talis effectus. Attamen in III. Hurt. & Krim n. 1699. dicunt non incurri, quia non est in actuali contumacia, dum censuram incurere deberet, censura autem non incurritur sine actuali contumacia: sed secundum dicta n. 54. videtur satis esse, quod fuerit contumacia in ipso opere mandati ab ipso facti.

62. §. 6. Si censura accessorie tantum feratur in consulentem, & hic revocavit consilium, sequendo conformiter ad dicta l. 3. p. 2. n. 23. est probabilius, quod tum adhuc incurrat censuram effectu secuto, quando suo consilio talem rationem addidit moventem ad agendum, quod consilio etiam revocato pergebat movere consequentem, hoc enim casu consilium ejus, quantumvis sit revocatum manet moraliter in motivo. Io suggesto, & pergit esse causa moralis effectus secuti: aliud est in mandato, nam ratio agendi hic est purum mandatum, quod quando revocatur, desinit esse, in consilio manet ratio suggesta, quæ est ratio agendi, si tamen ostendatur quod ratio suggesta sit falsa, tum idem est quod dictum est de mandato, & non incurritur censura. Quod si dehortatus fuisset, quantumvis potest, probabile est non incursum censuram, probabilius tamen adhuc est oppositum, quod ratio ab ipso suggesta pergit movere, ergo consilium manet causa moralis effectus secuti ita Dicast. d. 1. à n. 293.

63. §. 7. Si Confessarius mandaverit Reo, testimonium suum, quod non tenebatur, manifestare Judici, & ideo puniatur morte, docet Krim. 1706. Confessarium incurere censuram, quod contra accessorie mandantes homicidium, quod hæc mors per se sequitur ex illo mandato, quod

Confessario erat mortaliter illicitum : Oppositam credo esse probabilius, nam licet fuerit causa injusta mortis, tamen non mandavit eam inferri, ergo in rigore non fuit mandans homicidium, hic autem in odiosis non est facienda extensio.

§. 8. Si mandasti vel consuluisti hoc, quod licet tu non mandasses vel consuluisses, alius tamen mandasset vel consulisset, cadis in censuram latam contra mandantes vel consulentes, quia tu prior fuisti causa effectus illius, ergo tu prior incurris censuram, quam alius incurrisset, *Dicast. n. 298.*

§. 9. Si mandasti vel consuluisti hoc, quod nihilominus sine tuo vel alterius mandato aut consilio erat ponendum ab executore ad hoc determinato, probabile est te non incurrisse censuram, quia effectus jam independenter à te habebat suam causam, *Gibal. Krim. n. 1704.* Si autem promovisti, ut saltem celerius vel promptius fieret, conformiter ad dicta l. 3. p. 2. n. 49. etiam probabile est cum *P. Nav. Mol. Vasq.* te incurrisse, quia verè attigisti positionem effectus, & sic concurrente ad circumstantiam attigisti etiam substantiam: sed etiam probabile est te non incurrisse, quia non videris attigisse substantiam, sed tantum modum, ut celerius & promptius fieret, quod nihilominus ex præsentè dispositione executoris erat ponendum, ita cum aliis *Dicast. n. 300. & Delb. c. 2. dub. 8. f. 13.*

§. 10. Si dubium sit, an effectus, qui est secutus, fuisset secuturus sine meo mandato vel consilio, v. g. an Titius fuisset occisurus, si ego non suassem, multi dicunt, me posse præsumere, quod non incurrerim censuram, quia libertas

Tom. VIII.

Z z

mea

mea est in possessione, sed oppositum est probabilius, quia delicta non præsumuntur, ergo præsumere non debeo, quod Titius ex sua malitia fuisset positurus effectum, ergo ex facto præsumi debet, quod occisio sit secuta ex meo mandato vel consilio, *Sperell. decis. 77. n. 40. Sanch. De Matr. l. 2. d. 41. n. 17. Dicast. n. 302.* Si tamē Titius fuisset capitalis hostis occisi, vel antecederet mortem minatus vel machinatus, rectē præsumeretur occisionem fuisse secuturam sine me, ideoque posse me judicari immunem à censura.

67. Q. 9. Quid notandum sit circa modum, quo feratur censura. R. §. 1. Censuræ ferri possunt sine conditione, v. g. *si non solveris intra mensem, si peccatum commiseris*, Cap. Præterea 40. De appell. Et quando Cap. Romana 5. De sent. excomm. in 6. prohibetur, ne fiat, intelligitur tum non debere, quando non est justa causa, quæ plerumque erit, ideoque addi debet causa, cur sic feratur, deinde prohibitionem illam esse consuetudinariam contrariā abrogatam putant *Fill. Pelliz. De Reg. tr. 7. c. 1. n. 74. Krim. n. 1752.* An autem talis censura incuratur, si Judex ante impletam conditionem moriatur, aut ille, cui præcipiebatur ante impletam conditionem excedat è territorio Judicis, dicam n. 103. & 104.

68. §. 2. *Silv. Nav. Sayr. Henriq. Ugol. Vasy. Grotius, Krimer n. 1746.* dicunt censuram sub conditione latam non valere, v. g. si dicatur *præcipitur hoc sub pena excommunicationis vel suspensionis*, hæc verba nihil determinatè significant, etiam nihil determinatè efficiunt: è contrariò *Bonac. Fill. alii que cum Pelliz. n. 72.* dicunt quidem soli Papæ licitam, semper tamen verè, è quocunque sic feratur, quia est determinata

confusè, & determinabitur magis per electionem censurati, uti Confessarii sæpe imponunt hoc vel illud pro pœnitentia, prout pœnitens voluerit eligere, ita & hic ligabitur illâ censurâ, quam præeligit; Quòd si neutram eligat, ligabitur utrâque, hæc enim debet esse mens ferentis, ac eludere non possit pœnam, adeoque ut unam eligat, vel teneatur utrâque.

§. 3. Censura indeterminatè lata in unum è duobus, invalida est, quia nihil operatur, cum non habeat determinatum subjectum, in quo cadat, *Suar. & alii cum Krim. n. 1748.*

§. 4. Censura, quæ fertur ab homine per modum sententiæ, debet, per se loquendo, nisi ferens sit privilegiatus, in scripto ferri, & à Judice ipso proferri, expressâ illius causâ: Esset tamen valida sine scripto, *Fill. Bonac. Leand. Dicast. d. 2. à n. 231. Krim. à n. 1731. Cap. Cum medicinalis 1. De sent. excomm. in 6. sic habet: Quisquis excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expressè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur, exemplam verò hujusmodi scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus. . . . Si quis autem Judicium hujusmodi constitutionis temerarius extiterit violator, per mensem unum ab ingressu ecclesiæ & divinis officiis noverit se suspensum. . . . Et hæc eadem in suspensionis & interdicti sententiis volumus observari: talis tamen censura generaliter lata non tangit Episcopos secundum dicta n. 34. Estque præterea notandum, quòd Prælati Mendicantium, aut, uti habet *Pelliz. n. 75. Regularium*, habeant privilegium ferendi excommunicationem solo verbo, non scripto. Notat etiam *Sperellus decif. 39. à n. 50. Canone illo obligari solos Superiores**

70.

71.

Dr.
Lij
ix
III

Episcopo inferiores, nec obligari denunciante, præmonentes ut caveatur censura, sed solos censurantes. Satis autem est scribi per alium, & subscribi à Judice, ac per alium coram & nomine Judicis legi, uti habent AA. cum *Sperell.* à n. 1. qui à n. 22. & 41. infert Judicem ferentem sine scripto sæpe excusari, 1. si alicubi sit contrarius stylus. 2. Si adsit ignorantia, & absit dolus. 3. Si sententia non sit pura, sed v. g. conditionalis, nisi solverit intra tres dies. 4. Si sententia effectum non habuerit. 5. Si scriptio fieri non possit, & sit periculum in mora, &c. Videri possunt plura apud *Pignat.* tom. 6. conf. 19. à n. 29.

71.

§. 5. Si causa de cætero subsit, & censura à Superiore invito feratur ex metu cadente in vicium constantem, probabilis est cum *Castrup.* d. 1. p. 5. n. 2. & *Krim.* n. 1646. valere, quia qui per metum geruntur, Jure naturæ valent, cum metus relinquat voluntarium, nec rescitur, quod Jus positivum rescindat sententiam censuræ, uti quod absolutionem à censura metu extortam rescindat scimus ex Cap. un. *De his que vi,* quia nempe hoc postremum erat magis in favorem potestatis ecclesiasticæ, *Krim.* n. 1647.

72.

Q. 10. Quid notandum sit circa prærequisita, nequam feratur vel incuratur censura. R. §. 1. Lentè procedendum est in censuris secundum *Trid.* relatum n. 18. & prius tentanda alia media, *Barr. Felin. Pignat.* tom. 6. conf. 19. n. 22. ac ordinari præmittendæ monitiones tres cum intervallo aliquot dierum, uti colligitur ex illis, que edicit *Sperell.* decis. 160. à n. 1. tamen idem res ostendit à n. 16. & pluribus decis. 48. à num. 1. quando agitur de reprimenda violentia & turbatione actuali jurisdictionis exercendæ, non est

esse opus istis monitionibus, dummodo detur breve tempus, intra quod contumax citatus parere possit, & à violentia desistere. Et eadem firmat *Pignat. tom. 1. conf. 170. n. 9.*

§. 2. Ut incurratur censura ipso facto à Jure 73.
lata, aut etiam ab homine per sententiam generalem & publicam circa delicta futura, non prærequiritur ulla monitio, quia Jus & statutum censuram imponens, cum sit publicum & permanens, semper manere intelligitur, uti rectè *Busenb. Delb. c. 2. d. 4. f. 22. Engel 1. 5. tit. 39. n. 8.* Quòd si censura feratur ab homine ob culpam commissam, ut censeatur contumax, prærequiritur monitio ad instantiam partis læsæ, & auctoritate ejus, qui censuram feret, facta personaliter ipsimet censurando coram testibus, aut si dolose lateat, in ejus domo vel ecclesia, aliòve loco publico, eaque trina & in scripto, additis causis, & concessis debitis intervallis, v. g. duorum saltem dierum, ita *De Luca De Benef. disc. 60. n. 7. Pignat. tom. 6. conf. 19. n. 4.* urgente tamen causâ licitè feretur, si præcesserit una monitio sine solito intervallo, & quamvis causa non siturgens, dummodo præcedat una monitio & morale intervallum pro explenda actione præcepta, aut pro vitanda prohibita, censura adhuc erit valida. Quòd si omittatur omnis monitio, probabile est contra *Pignat. à n. 6. & Pelliz. tr. 7. c. 1. n. 78.* non fore validam, quia non erit medicinalis, debet autem illi monitioni annecti censura, non ferendæ sed lætæ sententiæ, *Dicast. d. 2. dub. 20. & Castrop. d. 1. pu. 5.* ubi n. 5. notat, quòd suspensio & interdictum quando feruntur, non ut censuræ, sed ut pœnæ & vindictæ, tum monitionem præviam non requi-

quirant, & idem habet *Pelsiz.* suprà n. 80. ubi n. 78. dixit, quòd quando non tantùm peccatum, sed & contumacia est notoria, etiam non prærequiratur monitio, addit autem n. 79. Prælatos regulares communiter non egere tali præmonitione. Videri possunt *Delb.* suprà & *Krim.* à n. 1712.

74. §. 3. Quamvis lex tulerit censuram ipso facto, nec prærequisita fuerit ulla monitio, prærequiritur tamen citatio censurati, ut paulo post dicitur. Nequit autem ferri excommunicatio et iudiciis etiam indubitatis, sed requiritur certa, plena & concludens probatio, *Fill. Sperell.* *Pugnat.* tom. 9. conf. 11. n. 5.

75. Q. 11. Quid notandum sit circa denunciationem censuræ. R. §. 1. Denunciatio est executio & publicatio censuræ, facta ab eo, qui censuram tulit. *Cap. Cura.* 11. q. 3. *Cap. Peruenit.* 1. & *Cap. Populalis* §. *Verum*, De appel. *Cap. Parochianos*, & *Cap. Conquesti*, De sent. excomm. Hæc autem denunciatio intelligitur de censura lata in particularem personam à Judice post canonicam monitionem, *Krim.* à n. 1765.

76. §. 2. Ante denunciationem, v. g. excommunicationis incurse reus citari & audiri debet, aliàs denunciatio nulla est, *Clement. Sape*, De verb. signif. *Nav. Man. c.* 22. n. 10. & l. 5. conf. De sent. excomm. conf. 20. n. 20. *Covarr.* in *Cap. Alma mater* cõcl. 2. De cens. De *Luca.* De *Benef.* d. 60. n. 7. *Mench.* casu 541. n. 7. & casu 543. n. 27. *Diana* p. 5. t. 9. R. 61. *Suar. Castrop.* d. 1. p. 9. n. 12. *P. l.* 2. tit. 29. f. 3. §. 3. *Dicast.* d. 2. n. 274. *Sperell.* d. 48. *Pignat.* tom. 9. conf. 49. & tom. 6. conf. 11. n. 48. & 68. Et si reus se correctum & submit-

ostendit ad n. 177
§. 3
execut
præreq
aliæ ta
vatio c
væ, in
non ob
quam
jure, n
declara
ad tale
fulas il
pena
va sent
clausu
tione
punctu
Dian. F
Sereniu
declara
cursæ
crimir
seatur
purgan
tiz per
habili
irregul
quia li
est inh
quam
nitiva
§. 4

ostendat, purgat contumaciam, nec procedi potest ad denunciationem censuræ, *Suar. Gibal. Krim.* n. 1770.

§. 3. Pœnæ medicinales, quæ secum ferunt executionem, & ipso facto incurruntur, non prærequirunt sententiam declaratoriam delicti: alie tamen pœnæ ecclesiasticæ, quales sunt privatio officiorum, privatio vocis activæ & passivæ, inhabilitas ad officia, confiscatio bonorum, non obligant ante sententiam declaratoriam, quamvis ferantur sub his clausulis: *ipso facto, ipso jure, nullâ Judicis expectatâ sententiâ, ante omnem declarationem*, nimis enim durum foret obligari ad tales pœnas in se exequendas. Itaque per clausulas illas tantum intelligitur, quod incurratur pœna sine alio ministerio Judicis, & absque nova sententia condemnatoria, & præterea talis clausula hoc operatur, ut postea secutâ declaratione criminis retrahantur pœnæ usque ad punctum commissi criminis, ut putant *Pasq. Dian. Pelliz. tr. 7. c. 1. n. 66.* Addunt *Less. Barb. Srenius, Krimmer* n. 1929. per verba illa, *absque alia declaratione*, intelligi de declaratione pœnæ incursum, attamen requiri adhuc declarationem criminis commissi: ideoque etiam, ut quis censetur suspectus de hæresi & citari possit ad se purgandum, requiritur declaratio infordescens per annum. Si tamen imposta sit aliqua inhabilitas, quæ confurgit ex actione, uti est v. g. irregularitas, tum non requiritur declaratio, quia licet etiam sit pœna, principaliter tamen est inhabilitas, & lex potius declarat inhabilem quam puniat, ut proinde non sit propriè lex punitiva; licet ex ipsa sequatur aliqua pœna.

§. 4. Quamvis excommunicatio regulariter

Zz 4

fer

ferri non possit ab homine ob culpam præteritam, quia, ut incurratur, requiritur actualis contumacia, si tamen à Jure lata fuerit, & ab antecedenter contumace incurfa, potest ejus declaratio fieri etiam post delictum, uti plerique tenent cum *Suar.* & consentit *Sperell.* decis. 160. à n. 44. saltem tum, si ille, qui deliquit, non recedat ab audacia vel contumacia.

79. §. 5. Si certum sit aliquem incidisse in censuram, Judex potest eum declarare, sed non tenetur. Nominatim tamen excommunicatos, & manifestos Clerici percussores tenetur denunciare.

80. §. 6. Si Judex sciât Titium pro foro interno esse absolutum à censura, docent *Hemiq.* l. 7. de Indulg. c. 13. n. 2. & l. 14. De irreg. c. ult. n. 1. *Decius* cons. 139. n. 3. *Felin.* ad Cap. *His*, De accus. n. 7. non esse pro foro externo puniendum. Et quoad impedimentum Matrimonii, si fiat esse dispensatum, & nemo illud denunciavit, similiter locutus sum l. 6. p. 3. n. 872. cum *Suar.* l. 3. d. 15. à n. 13.

81. §. 7. Denunciatio fit publicè in ecclesiis, & postea in scriptis affigitur ad portas ecclesiarum cum expressione causæ. In solenni anathemate adhibentur plures ceremoniæ, de quibus dicitur l. 16. possuntque plura videri apud *Suar.* d. 3. l. 1.

82. §. 8. Circa denunciationem aliam censuræ, sive accusationem illius, qui commisit crimen, cui annexa est censura, videri potest *Delb.* c. 2. §. 17. & 18. qui contra alios docet sæpe esse obligationem denunciandi, quamvis crimen probare non possis, & quamvis lex prohibens fiat detur in præsumptione, quæ hinc & nunc ablatum quod præcipuè valet circa crimen hæresis & b

milia bono publico fidei vel religionis opposita,
 Q. 12. Quid notandum sit de censura injusta. R. S.
 1. Censura ligat, quamvis sit injusta extrinsecè,
 id est, quando fertur ab eo quidem, qui habet
 jurisdictionem, & cum sufficiente causa & ser-
 vato essentiali ordine Juris, nihilominus fertur
 ex mala intentione, v. g. ex odio, vel modo ma-
 lo, ut si negligatur accidentalis ordo Juris, qua-
 lis est, si non præmittatur trina monitio cum
 suis intervallis, S. Th. in suppl. q. 21. a. 4. O. Di-
 cast. d. 1. n. 323. Quomodo autem sententia cen-
 suræ saepe fit non tantum injusta sed etiam nulla,
 v. g. ob præcipitantiã Judicis, qui nec citatio-
 nem sufficientem nec debitum tempus defensio-
 nis reliquit, videri potest pluribus apud Pignat.
 tom. 6. conf. 30. Notabiles autem differentias
 inter sententiam censuræ nullam & injustam,
 late prosequitur ibidem conf. 19. à n. 37. & præ-
 cipue sunt, 1. quòd allegans excommunicatio-
 nem esse nullam, audiatur, licet non petat abso-
 lutionem: allegans autem esse injustam, non au-
 ditur, nisi petita & præmissa saltem ad caute-
 lam absolutione. 2. Injustitia allegata habet
 tantum effectum devolutivum, non suspensi-
 vum: nullitas habet etiam suspensivum. Si ta-
 men Episcopus declaraverit aliquem esse excom-
 municatum, poterit à tali declaratione appella-
 re & appellationem prosequi, absque eo, quòd
 prius petat absolutionem, quia non petitur liti-
 gium super justitia vel injustitia excommunica-
 tionis, sed solum super facto, eò quòd neget de-
 lictum à se commissum, ob quod potuerit ferri
 excommunicatio, Pignat. suprà n. 47. & tom. 9.
 conf. 160. à n. 13.

§. 2. Si in foro externo tales afferantur pro- 84.
 ba-

Zz 5

or.
 lii
 six
 III

bationes, ut causa putetur esse iusta & sufficiens, quæ tamen revera non subsistit, v. g. probaretur esse conscius alicujus consilii, cuius tamen non est conscius, *S. Th. Gloss. Dur. Corda* & plerique scholastici dicunt esse validam, & habere omnès effectus censuræ, quia Judex servare debet ordinem judicarium, & hoc agendo justè agit, ergo sententia illa, quæ fertur secundùm allegata & probata, est omnino iusta & valida, quamvis fortè subfit error. E contra *Cap. Sor. Bonac. Less. Sanchez* & alii probabilius dicunt cum *Dicast. n. 333. Pellizario tr. 7. c. 1. n. 87. Cotrop. d. 1. pu. 8. n. 15. Laym. l. 1. tr. 5. p. 1. c. 1. Krim. n. 1809.* non esse validam pro foro conscientie, quia voluntas tacita ferentis censuram debet esse, ut tum tantùm vim habeat, quantum causa revera iusta est, cum lex sit actus iustitiae, ergo si non sit reipsa iusta, non ligat in conscientia, sed uti causa est tantùm apparens, ita & censura erit tantùm apparens, adeoque secundùm dicenda n. 112. celebrans in tali censura regularis non fiet irregularis. Et saltem rectè docent *Valer. & Pignat. tom. 10. conf. 122. n. 2.* sic communicatum apud Deum non privari fructibus Ecclesie. In hoc tamen omnes conveniunt quòd talis censuratus ratione scandali vel infamie obedientie teneatur in foro externo se gerere, que si verè esset censuratus, hoc enim potest tantum disciplina publica, tum defensio publicæ autoritatis in Superiore, quæ duo præferuntur debent privatæ causæ vel particularium factorum incommodis, uti docent *S. Th. supra. 4. dist. 18. q. 2. a. 2. quæstiu. 4.* ac alii præsertim cum *Laym. supra.* Et in tantùm est verum si *Gratiani dictum, sententia Pastoris seu iusta seu*

Grego. iimenda est: quod S. Th. supra in supplem.
 sed contra, attribuit S. Gregorio, & approbat his
 verbis: secundum Greg. præcepta Pastoris sive iusta sive
 iniusta iimenda sunt, non autem essent iimenda, nisi ali-
 quod nocerent etiam iniusta: Unde talis iniuste cen-
 suratus indiget absolutione, ubi è contra nulli-
 ter censuratus nullâ absolutione indiget, uti
 constat ex Cap. Solet 2. De sent. excomm. in 6. &
 Glos. ibidem. Et hæc tenent, quamvis censura-
 tus appellâsser, si censurans cum specie probabi-
 litatis appellationem rejecerit, & pergat. At-
 que etiam ideo Pignat. tom. 6. cons. 19. num,
 39. docet ex Can. 1. & Can. Si Episcopus. & ex Cap.
 Anobis De sent. excomm. quòd excommunicatio
 etiam iniusta liget. Ex dictis,

Inferes 1. Si collatio Beneficij facta taliter ex-
 communicato declaretur esse nulla, debet cen-
 sferi, & re ipsa fit nulla, ita enim expediebat ad
 bonum commune, Suar. Similiter si alicui sub
 excommunicatione ita latae sententiæ præcipia-
 tur, ut solvat, quod re ipsa non debet, sed legiti-
 mè probatur debere, si non solvat, incidit in ve-
 ram excommunicationem, tunc enim antecedi-
 dit causa, scilicet inobedientia & contumacia.

Inferes 2. Rectè damnatas esse à Clemente XI.
 die 8. Septembris 1713. sequentes propositio-
 nes, quæ sunt Jansenistarum censuras in se ab Ec-
 clesia latas explodentium: 91. Excommunicationis
 iniuste metus, nunquam debet nos impedire ab implendo
 debito nostro; nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quan-
 do hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando
 Deo JESU Christo, atque ipsi Ecclesie per charitatem
 affixi sumus. 92. Pari potius in pace excommunicatio-
 nem, & anathema injustum, quam prodece veritatem,
 est imitari sanctum Paulum; tantum abest, ut sit erigere
 se

85.

86.

se contra auctoritatem aut scindere unitatem. 93. *JESUS* quandoque sanat vulnera, quæ præceptis prætorum Pastorum festinato infligit, sine ipsius mandato; *JESUS* restituit, quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt. 94. Nil pejorem de Ecclesia opinionem ingerit ejus iniquam quam videre illic dominatum exerceri supra fidem humanum, & foveri divisiones propter res, quæ nec placent, nec ledunt, nec mores. 96. Deus permittit, ut omnes potestates sint contrariae prædicatoribus veritatis, ut ejus virtus attribui non possit, nisi divine gratiæ. 97. Nimis contingit membra illa, quæ magis sanctè ac magis unita Ecclesiæ sunt, respici atque tractari tanquam magna, ut sint in Ecclesia, vel tanquam ab ea separata, & justus vivit ex fide, & non ex opinione hominum. Status persecutionis & poenarum, quas quis tolerat, non est ratio, & non est merito, utpote que facit probatio est, & maxime meritoria, utpote que facit minem magis conformem *JESU* Christo. 100. Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequitur veritatem, ejusque discipulos: Tempus hoc advenit. Haberi & tractari à religionis ministris tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia, & avaricie sanctorum, est hominibus piis morte corporis terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum virtutum puritate & zelo quodam Religionis, persequitur flamma ferroque viros probos, si propria passione cecatus. Frequenter credimus sacrificare Deo impio, sacrificamus diabolo Dei servum.

87. Q. 13. An aliquis possit sæpius incurrere in eadem censuram. R. §. 1. Ligatus unâ censurâ, potest sæpius ligari, si plures ponat causas, pro quibus ligatur quis tali censurâ, etiam si casus sent peccata solo numero distincta, v. g. quibus distinctis vicibus percutit eundem clericum, probat

ter incurrat excommunicationem, & indi-
 tribus absolutionibus, vel unâ generali, quæ
 applicatis pluribus causis & censuris cadat super
 omnes simul, *Suar. Nav.* aliique communiter
Castrop. d. 1. pu. 6. n. 5. Dicast. d. 1. à n. 267.
Pelliz. tr. 7. c. 1. n. 67. ratio est, quia singulis cau-
 is respondet sius moraliter distinctus effectus,
 qui indiget tolli per plures actiones destructi-
 vas illius.

§. 2. Etiam probabile est, quòd possit ali-
 quis pro eodem delicto duplici censurâ ejusdem
 rationis affici, unâ à Jure, alterâ ab homine: item
 unâ ab hoc Superiore vel Judice, alterâ ab alio,
 si enim huic & illi contumaciam ostendat, non
 est ratio, cur ab hoc & illo jurisdictionem ha-
 bente non possit distinctâ censurâ affici, ita *Suar.*
Castrop. n. 6. Dicast. n. 271. Krim. n. 1707. Nec ve-
 rit, quòd censura fit veluti privatio, quæ tan-
 tum una est, quando una forma excluditur,
 quamvis plures sint causæ illius exclusionis, nam
 si quamvis privatio fit una, quando una est for-
 ma exclusâ & quamvis etiam non multiplicetur
 physicè, quando multiplicatur causa, potest ta-
 men multiplicari moraliter, v. g. si plura cor-
 pora opaca impediunt lumen, est quidem una
 physicè privatio, moraliter tamen tot, quot
 sunt corpora opaca, quorum uno remoto nec-
 dum habetur lux, sed singula debent tolli, quia
 singula impediunt totam lucem; idem est de
 censuris. Addit rectè *Pelliz.* censuram esse potiùs
 positivam pœnam, cum se habeat per modum
 vinculi, potest autem quis pluribus vinculis
 ejusdem rationis ligari, uti patet.

§. 3. Si quis unico actu v. g. occidat tres Cle-
 ricos, probabile est etiam incurrere triplicem
 excom-

88.

89.

excommunicationem, hic enim actus continet tres malitias, & est æquivalenter triplex, *Nov. Covarr.* aliique cum *Dicast. n. 274.* contra *Leandrum* apud *Krim. n. 1708.*

90. §. 4. Si quis percutiat Religiosum, qui simul sit Diaconus, *Suar. Gibal. Krim. n. 1709.* & alii putant incurri duas excommunicationes, tum quia est diversa consecratio Religiosi & Clerici, & una non continet alteram, tum etiam, quia Jure pro qualibet circumstantia tam Clerici, quàm Monachi lata est excommunicatio. *Dicitur* supra non omnino assentitur, quia non videtur praxis esse, ut ideo petatur duplex dispensatio.
91. §. 5. Si quis percutiat Sacerdotem, non incurrit tres censuras, unam, quia est Subdiaconus, alteram, quia Diaconus, tertiam, quia Presbyter, omnes enim hæ causæ integrantur nam adæquatam & perfectiorem causam, cuius presbyterium quasi includat, aut saltem ordinariè præsupponat alios Ordines, *Dicast. Supra Krim. n. 1709.*
92. Q. 14. Quid notandum sit circa causas excusationis ab incurrenda censura. *R. §. 1.* Impotentia moralis omittendi actionem prohibitam vel potestatem præceptam excusat, quominus incurra- tur censura; tum autem adest illa moralis impotentia, quando non potest omitti vel fieri sine gravi incommodo. Quod si aliquis jam obli- visus præcepto sub censura lato prævideat se postea impotentem, jam sub censura tenetur prævenire, quia jam incipit & urget obligatio usque ad illud tempus, ergo si jam non præveniat, est sufficienter contumax, re ipsa tamen incurrit censuram, nisi evoluta prius toto tempore, intra quod tenebatur v. g. restituere, &c.

nam prius externo opere consummabitur peccatum neglectæ restitutionis; ideoque si culpabiliter neglecto tempore, quo erat potens, ante tempus evolutum per casum aliquem extraordinarium fieret potens & solveret, non incurrisset censuram, *Dicast. d. 2. n. 340.* Si tamen alicui sub censura mandetur aliquid facere, & intra sex illos dies legitime impediatur, sublato impedimento tenetur sub censura etiam post sex illos dies, quia hic terminus positus est, non ad finiendam, sed ad urgendam obligationem.

§. 2. Cum ignorantia sæpe excuset, recolendum est ex dictis l. 1. n. 701. quid & quotuplex sit ignorantia, item ex dictis ibidem à n. 748. quando nam censeatur vincibilis aut invincibilis, culpabilis aut inculpabilis, quibus suppositis constat ex Cap. *Ut animarum* De constit. in 6. ignorantem non ligari sententiis Ordinariorum, dummodo eorum ignorantia non fuerit *crassa* aut *supina*, & quamvis sciatur peccatum esse contra legem naturalem vel divinam, si non sciatur esse contra ecclesiasticam, non incurritur, quia tum non est contumacia in Ecclesiam, communis cum *Krim. n. 1796.* Hinc universaliter tenent *AA. cum Sperell. decis. 39. à n. 25. id, quod excusat à peccato mortali & contumacia, etiam excusare à censura. Quæ ignorantia excuset ab hæresi formali, & consequenter à pœnis illi annexis, late disputat Pignat. in novissimis Consult. 197. & aliqua dixi l. 2. à n. 43. & hic n. 48. quando nam censeatur manifestari.*

§. 3. Quamvis secundum dicta l. 1. à n. 268. per se loquendo, licitum sit sequi opinionem probabilem in concursu etiam probabilioris, tamen si tibi etiam probabilius sit aliquid esse licitum

93

94

tum vel illicitum, & Superior etiam ex opinione tantum probabili tibi sub censura in iungitur oppositum, si contravenias, non excusaris à peccato & censura, uti dixi l. 1. à n. 432. & præterea ibi citatos tenet etiam *Sperell.* decis. 129. à n. 22 rectè inferens à n. 26. si causa inter Doctores vel Advocatos sit dubia, non esse reo licitum adherere etiam probabiliori opinioni Doctorum vel suorum Advocatorum contra sententiam censuræ à Iudice latam, quia semper est possessio potestatis auctoritate & potestate Superioris. Attamen censura lata, v. g. contra invadentem bona Ecclesiæ non ligat eum, qui facit bonâ fide & cum probabili titulo, uti habet communis cum *Covarr. Caj. Suar. Bonac. Pignat.* tom. 6. conf. 18. à n. 1. tom. 9. conf. 11. n. 1. Item qui usurpat rem Ecclesiæ, dubitans an non sit sua, non incurrit censuram, nec cum ista ignorantia est dolus, *Pignat.* tom. 7. conf. 11.

95. §. 4. Si quis sciat actum suum esse prohibitum etiam lege ecclesiasticâ, sed nesciat censuram ei esse annexam, *Covarr. Ledesma, Clarus, Corduba,* & alii putant incurri censuram, quia nihilominus est inobediens & contumax præceptum Ecclesiæ, ergo non est, cur censuram non incurrat; deinde malefici in foro civili puniuntur pœnâ per leges statutâ, quamvis non verint pœnam illam esse tali delicto statutam, ergo idem fiet in foro ecclesiastico; præterea incidens incurrit irregularitatem & casum reservationem homicidio esse annexam, ergo etiam incurret censuram. Hæ rationes reddunt sententiam illam probabilem, nihilominus tenenda sita est probabilior, quam communis tenenda.

AA. *Silv. Nav. Bonac. Dicast. d. 2. dub. 20. & 23. Dier. p. 3. t. 6. R. 41. Burgh. cent. 1. cas. 78. Engel. l. 5. tit. 39. n. 10. Krim. n. 1797. Delb. c. 2. d. 8. l. 19. Busenb. aliique, quos citavi l. 1. à n. 767. ubi rationem dedi, ex qua etiam sufficienter solvuntur, quæ hic opprita sunt. De irregularitate dato postea disparitatem. De reservatione autem dedi disparitatem l. 6. p. 2. à n. 1607.*

§. 5. Si poena imponatur his vel similibus 96.
verbis, qui presumpserit, qui scienter, qui consulto, qui temerè, qui audens, qui contumaciter hoc fecerit, non incurret, etiam si ignorantia poenæ annexæ fuerit crassa; N. v. Covarr. Sanch. De Matr. l. 9. d. 32. n. 36. Castrop. tr. 2. d. 1. p. 18. & alii communiter, quia tum requiritur vel dolus vel contemptus, vel saltem ingens temeritas, quorum nihil est sine ignorantia affectata. Imò Diana & Burgh. cent. 1. cas. 78. putant non incurri, quamvis ignorantia fuisset affectata, & consentit Bonac. nisi conjuncta esset cum ingenti temeritate; sed Sanch. n. 40. cum aliis absolutè dicit ignorantiam affectatam non excusare, quia potius auget, quam minuit culpam: Castrop. tamen requirit ignorantiam talem affectatam, quæ æquivalet scientiæ, quia talia verba videntur requirere expressam voluntatem se opponendi legi punitivæ, quæ voluntas non est sine expressa cognitione poenæ appositæ. Videri potest Pignat. in notissimis conf. 197.

§. 6. Error quandoque excusat, quandoque 97.
non, v. g. si quis volens percutere Titium sive clericum, sive Clericum, præter intentionem percutiat Cajum Clericum, non incurrit censuram, quia non percutit voluntariè aliquem Clericum; si autem putans hunc hominem esse Titium

tium Clericum percutiat Cajum Clericum, Delb. c. 2. d. 4. f. 17. n. 4. & d. 8. f. 19. n. 2. *Tambor.* in Decal. l. 6. c. 4. §. 3. n. 29. aliique dicunt non incurrisse censuram, quia illa actio exterior non est formaliter injuriosa Titio, cum Titium non tangat, neque Cajo, quem non cognoscit, ergo nulli Clerico, ergo non incurrit censuram annexam soli percussioni, quæ alicui Clerico sit formaliter injuriosa: *Dicast.* dicit, tum tamen incurrit, si habuerit voluntatem saltem virtualem percutiendi eum, quem videt, sive sit Titius Clericus, sive Cajo. E contra communior & probabilior opinio est aliorum, qui dicunt incurrisse censuram, quia voluntariè percutit aliquem Clericum, estque hæc intentio & actio injuriosa statui clericali: Neque excusat error in hac persona, hoc enim non obstante, vult percutere & re ipsa percutit Clericum, quamvis alium quam putet, ergo incurrit censuram, quia Ecclesia prohibet percuti Clericum, quicumque ille sit. Ita *Covarr. Vega, Sanch. de Matr. l. 9. d. 32. n. 17. Laym. Barb. Steph. tr. 5. a. 5. n. 264. Burgh. cent. 1. cas. 61. Schild. tr. 1. n. 17.*

98. §. 7. Gravis metus, quamvis à peccato non excuset, attamen aliquando excusat ab incurrisse censuræ, uti si quis metu mortis adigatur ad injustè percutiendum Clericum, ad Matrimonium contrahendum & consummandum cum consanguinea, quia talis non censetur contra maximam, nec delinquit ex contemptu ecclesiasticæ potestatis, sed ex mera infirmitate naturæ, ergo non incurrit censuram præcepto humano annexam tali peccato, talia enim præcepta humana non obligant cum tanto incommodo, *Suar. Côn. Castrop. hic d. 1. p. 8. n. 10. Dicast. d. n. 346. 433. Delb. c. 2. d. 4. f. 23. contra Sanch.*

Sanch. & alios. Dixi, aliquando, nam si metus incutiat in contemptum Ecclesie vel Religionis, non excusat ab incurrenda censura, quia Ecclesia pergit in tali casu prohibere tale factum, ergo qui illud patrat, non tantum peccat contra jus naturale & divinum, sed etiam contra ecclesiasticum, ergo non evadit poenam transgressionis precepti ecclesiastici impositam, *Suar. Cin. Bonac. Filliu. tr. II. c. 8. q. 18.* Unde generaliter loquendo, tum tantum excusat metus gravis a censura, quando sunt tales circumstantiae, in quibus Ecclesia non censetur velle ponere suum preceptum vel obligationem, si autem tum adhuc censeretur velle urgere suum preceptum, metus non excusabit ab incurrenda censura.

Obji. cum Sanch. De Matrim. l. 9. d. 31. Cap. Sacris De his, quæ vi, sic decidit de illo, qui ex metu participaverat cum excommunicato, Licet metus attenuet culpam, quia tamen non eam prorsus excludit, cum pro nullo metu debeat quis mortale crimen committere, excommunicationis labe credimus inquinari, ergo quandocumque manet talis culpa etiam incurritur censura. & n. conseq. nam sermo est de participante cum contemptu Ecclesie, sive in circumstantiis quibus Ecclesia vult preceptum suum urgere.

§. 8. Qui in censura constitutus est, & ex metu gravis incommodi facit aliquid, quod e ratione censuræ prohibetur, secluso contemptu Ecclesie vel Religionis, non incurrit poenam annexam, v. g. si quis sit excommunicatus, & ex metu gravis infamiae celebret Missam, non fit irregularis, quia per metum excusatur quominus peccet, ergo etiam quominus incurrat poenam peccato annexam, *Suar. Barbosa, Lohner, alii- que cum Dicast. supra n. 349. & 440.* qui rectè

Aaa 2

addit

addit n. 355. metum nunquam facere, ut actus qui aliàs erat invalidus, fiat validus, hinc si publicè excommunicatus & declaratus ex metu gravi absolvat, absolvit invalidè, quia omnia amisit jurisdictionem excepto articulo mortis, imò secundùm aliquos redditur irregularis, quia Ecclesia adhuc videtur prohibere illi absolutionem etiam in illis circumstantiis, quibus validè absolvere non potest.

100. §. 9. Si censura liget v. g. etiam mandantem, si doleat se mandasse, sed non possit ita cito revocare mandatum, quid tum dicendum sit effectus mandati secuto, intelligitur ex dictis n. 61. Si autem quis suo mandato vel consilio tantum fuerit causa, ut effectus sub censura prohibita poneretur citius, fortiùs, animosiùs, retuli sententias n. 65. & aliquid addam n. 303.

101. §. 10. Voluntas seu consensus illius, in cuius favorem concessa fuit censura, sufficit ad suspendendam censuram, ne incuratur, v. g. si creditor indulgeat vel proroget terminum, intra quem debitor erat futurus censuratus, nisi solveret, debitor non incidit in censuram, neque tamen creditor per hoc exercet actum jurisdictionis, nam directè non suspendit eam censuram, sed tantum indirectè impedit tollendam causam seu materiam censuræ, Judex enim concedens censuram in gratiam creditoris, non censetur velle ligare debitorem ultra voluntatem & intentionem creditoris, *Innoc. Abb. Suar. Bona. Fill. Castrop. d. 1. pu. 8. n. 5. Dicast. d. 2. dub. 1. contra Silv. Nav. Sayr. & alios.* Quando autem per voluntatem alterius censura fuit ad tempus suspensa, si intra illud tempus concessum non fiat, quod sub censura præcipiebatur, putant ab-

qui ad iterum habendam censuram requiri non-
 vum præceptum Judicis : Alii probabilius ne-
 gant, quia voluntas Judicis fuit, ut ligaretur cen-
 sura secundum voluntatem alterius, in cujus
 gratiam tulit censuram, ergo quando voluntas
 illa ex suspensa fit iterum absoluta, incurret ex vi
 prioris præcepti, ita *Castrop.* n. 6. *Dicast.* n. 364.
Leand. Krim. à n. 1758. Videri potest *Pignat.* tom. 2.
 conf. 60. à n. 6.

§. 11. Si detectio delicti præcipiatur sub cen- 102.
 sura, nemo tenetur seipsum, vel socium compli-
 cem prodere quoad forum externum, nisi dete-
 ctio esset ita necessaria pro bono animæ, ut quis
 teneretur vitâ potiùs profundere, quàm tale de-
 lictum occultare, ita *Pelliz.* tr. 7. c. 1. n. 95. Quod
 si sub censura præcipiatur v. g. ut author talis
 paucilli detegatur, si probare non possis, non
 teneris deferre, quia Judex censetur intendere
 punitionem authoris, quem tamen punire non
 poterit, si probari non possit, ita cum aliis *Ca-*
strop. d. 2. pu. 3. n. 9. addens nec tum teneri, si in-
 de grave damnum tibi immineret, quia leges
 ecclesiasticæ non censentur obligare cum gravi
 dispendio, de his tamen præceptis circa dete-
 ctionem vide *Tridentinum* n. 18. relatum & *Dicast.*
 d. 3. dub. 41.

§. 12. Quando censura est lata sub conditio- 103.
 ne, & ferens censuram moritur, vel jurisdic-
 tionem amittit pendente adhuc conditione, aliqui
 putant impletâ conditione incurri, quia per
 mortem vel amotionem Judicis non expirant
 acta vel sententiæ : sed dicendum est cum *Sanch.*
 in conf. l. 3. dub. 32. n. 283. & *Dicast.* d. 1. n. 163.
 id verum esse, si censura lata fit per modum le-
 gis seu statuti communis, hæc enim sunt perpe-
 tua,

tua, non, si ab homine per modum sententiae in personam particularem.

804. §. 13. Si Judex præcipiat Petro solvere sub excommunicatione ipso facto incurrenda, si non solvat ante mensem, & Petrus ante finem mensis non solvat, sed mutato domicilio excedat territorio Judicis, aliqui dicunt eum non incurere, quia si medio tempore appellasset, suspensa fuisset jurisdictio Judicis, nec postea incurrisset, ergo multò minus incurret, si interea plane excedat è jurisdictione Judicis. Oppositum tenent alii cum *Sanch.* suprà n. 280. quia delictum & contumacia jam ceperat in priore domicilio, hinc communior cum *Baldo* tenet, si Judex tibi in persona prohibuerit furtum sub censura, te, si fureris post ita mutatum domicilium, adhuc esse incursum, quia quoad jurisdictionem inspicitur principium judicii, ergo satis est, quòd censura in te lata esset, sub conditione, si faceres furtum, sic enim persona tua jam erat præventa. *Nec obstat*, quòd *Cap. 2. De constit. in 6. §. 1. dicitur*, *Excommunicatio contra delinquentes non ligat delinquentes extra territorium*, nam loquitur de lege & statuto non tangente personam in particulari, nisi post impletam conditionem subjecta sit, nunc autem deliit esse subjecta. Vide dicta à n. 43. Hinc universaliter dicit *Dicast. d. 1. n. 188.* citans *Inn. Abb. Suar.* probans etiam ex Jure, si quis mutet domicilium, statim desinere obligari non solum statutis sed etiam præceptis & sententiis generalibus prioris loci, si statuta illa de præcepta respiciebant aliquid futurum sine respectu ad præteritum: è contrà si sint de delicto vel causa præterita sub conditione in futurum, v. g. *Titius*, quia damnificavit *Cajum* vel *Capo*

debet, fit excommunicatus, nisi intra annum
satisfecerit, tunc si delictum vel causa est posita
in priore loco, incurret censuram etiam post mu-
tatum domicilium, si non satisfecerit intra an-
num, quia Titius per positionem delicti vel cau-
sæ jam erat factus subditus, & respectivè ad hoc
jam talis manet.

Q. 15. Quid notandum sit circa appellationem à cen- 105.

surâ. R. S. 1. Quando quis censurâ gravatur,
potest ad Superiorem accedere, vel per viam ap-
pellationis vel per modum simplicis querelæ,
Sanch. in conf. l. 3. dub. 35. Appellatio autem est
provocatio ab inferiore Judice ad Superiorem
ratione gravaminis alicujus, habetque effectum,
vel devolutivum, quia causam devolvit ad Su-
periolem Judicem, vel suspensivum, si etiam
impediat sententiæ executionem. Alia autem
dicitur extrajudicialis, si appelletur ab actu fa-
cto extra iudicium, uti à collatione Beneficii vel
alio, quod fit ex publico quidem officio, attamen
extra iudicium. Alia dicitur judicialis, quæ
interponitur in iudicio, sive ante sive post licet
contestatam. Et quando interponitur ante sen-
tentiam definitivam, dicitur appellatio ab in-
terlocutoria; quando post sententiam deiniti-
vam, dicitur appellatio à definitiva. Sententia
verò dicitur definitiva, quæ fertur super causa
principali, de qua lis est. Tum dicitur interlo-
cutoria, si feratur ante finem litis super illis, quæ
incidunt vel emergunt circa causam principa-
lem. Tum dicitur mixta, si partem substantia-
lem causæ definiat, attamen ex toto non termi-
net negotium, *Sanch. supra dub. 32. à n. 1.* Est
autem iterum appellatio alia verbalis, quæ fit
autem iterum appellatio alia verbalis, quæ fit
verbis; Alia facti, quæ fit per arreptionem itine-

ris ad Superiorem, Cap. *Dilecti* 2. De appell.
Sanch. à num. 19.

106. §. 2. Excommunicatus non potest appellare extrajudicialiter, quia hoc est agere, quod prohibetur: potest tamen judicialiter, quia hoc tantum est se defendere, communis cum Sanch. n. 12. In judiciali revocantur omnia attentata in extrajudiciali tantum ea, quæ sunt contra appellationem, *Marant. Francus, Sanch. n. 15.* & alii. Item judicialis suspendit jurisdictionem Judicis à quo extrajudicialis non suspendit actum de præterito, nec etiam actum futurum consecutum ad actum de præterito, Cap. *Constitutio* De appell. sed tantum suspendit, quod fit postea contra appellationem, *Nero, Sanch. n. 14.* Refertur autem *Pignat.* tom. 2. conf. 60. n. 23. hanc declarationem S. Congreg. Appellationis causa, dum procedet, appellans in eodem, quo reperitur, carcere permanebit, quoadusque Judex, ad quem appellatum est, post actis & causâ cognitâ, aliter decreverit.

107. §. 3. Jure communi conceduntur decem dies, ut quis appellet à sententia five definitiva five interlocutoria; vel certè appellatio fit à die scientiæ, quo latam esse sententiam intellexerit, *Sanch. n. 56. Vallens. l. 2. tit. 28. §. 7. n. 2.* citatis complures alios. Jure civili dantur duo menses ad prosequendam appellationem: Jure autem canonico annus. Ex causa necessaria & evidenti biennium, *Sanch. n. 84.* Appellans tenetur petere Apostolos infra triginta dies, aliàs appellatio manet deserta, *Sanch. à n. 119.* Quod valet etiam de appellatione extrajudiciali, si est, quæ Apostolos dare possit, five concedere eos potest, *Sanch. n. 124.*

108. §. 4. Appellatio, per se loquendo, est factio

da scripto, *Sanch. n. 293*. Et coram Judice à quo, si tamen non sit copia habendi Judicem à quo, factis est fieri apud Judicem ad quem. Si neuter haberi possit, fieri debet coram honestis personis, *Sanch. à n. 128*. Debet tamen Judici à quo intra decem dies notificari, *Sanch. n. 294*. Fieri autem debet ad Judicem superiorem competentem, *Sanch. à n. 158*. Et potest aliquando fieri viva voce, *Sanch. à n. 168*. In appellatione ab interlocutoria debent in scripto exprimi causæ gravaminis, *Sanch. à n. 186*. Et quidem de Jure civili non datur appellatio ab interlocutoria, nisi lequeretur gravamen irreparabile per definitivam; de Jure autem Canonico datur. Jure *Trid.* non datur in criminalibus ab Episcopo vel ejus Vicario, *Sanch. à n. 202*.

§. 5. Si appellatio præcedat sententias excommunicationis & interdicti, suspendit eas, ita ut post appellationem latæ, sint irritæ, *Cap. Dilecti, De appell. & c. Cap. Per tuas, De sent. excomm. Sanch. à n. 217. Pirrh. l. 2. tit. 28. f. 8. §. 3.* Hinc qui post appellationem est excommunicatus & denunciatus, non ideo fit irregularis, si celebret, *Cap. Licet, De sent. excomm. Sanch. n. 222. Pignat. tom. 1. conf. 259.* Et licet appellatio ab interlocutoria non impediatur, quin Judex à quo possit ultra procedere, *Cap. Non solum, De appell. in 6.* hoc tamen fallit, quando excommunicatio vel aliæ censuræ feruntur post talem appellationem, *Rota, Imol. Lamell. Francus, Sanch. n. 37. & 224.* Tenentque ista, quamvis appellatio sit extrajudicialis, *Cap. Dilecti, 2. De appell. & communis cum Sanch. n. 225.* Excipe, nisi excommunicans sit pars, agens pro defensione juris, cujus certam possessionem habet, *Sanch. n. 227.*

ii
ix
iii

Et appellatio debet esse legitima, *Sanch. n. 228.*
 Et debet exprimi causa rationabilis, adeoque
 etiam ideo debet esse in scriptis, *Sanch. à n. 235.*
 Hinc universaliter contra illum, qui prius vali-
 de appellavit, invalidè fertur censura, quia ap-
 pellatio in tempore facta suspendit usum juris-
 dictionis in Judice, *Cap. Romana, Cap. Si à ju-
 dice, De appell. in 6.* Idem facit recusatio Judi-
 cis facta prius, quàm sententiam censuræ ferat,
Cap. Quoties Episcopi, 2. q. 6. nisi Judex habeat
 potestatem agendi *non obstante appellatione.*

110. §. 6. Si excommunicatio lata sit à Jure de-
 jam incurfa, ab ea non datur appellatio, imò nec
 ab illius declaratione, quoad effectum suspensio-
 num, si factum sit notorium, *Sperell. decis. 48. l.*
n. 41. Et universaliter, appellatio interposita
 post censuram absolute latam, non suspendit
 ejus effectum, quia fert secum executionem,
Sanch. n. 240. Lugo, in Responf. mor. l. 2. dub. 1.
 Poterit tamen quandoque suspendere declara-
 tionem seu denunciationem, uti statim dicitur.
 Et licet, quando dubium fuit, Judex postea de-
 claret validam fuisse excommunicationem, non
 ideo fit irregularis, si interea celebret, quia
 non fuit contemptus observantiæ excommuni-
 cationis, communis cum *Sanch. n. 244. Pign.*
suprà.

111. §. 7. Si appellatio fiat post incurfam cen-
 suram, sed ante illius denunciationem, *Leander*
 huc putat non suspendi denunciationem, &
 colligit ex *Cap. Pastoralis 53. §. Verum De appell.*
 hinc putat appellationem tum habere tantum
 effectum devolutivum, & consentit *Krim. n. 177.*
 si incurfio censuræ & æquitas sententiæ
 tergiversatione celari possit, tum enim non
 legi-
 ab ho-
 mani-
 dubio
 n. 177
 habet
 loqui-
 que e-
 verum
 gitim-
 vam,
 restat
 suprà
 quod
 que b-
 ad eu-
 dat,
 quan-
 ideò
 nem
 in Ca-
 sequ-
 tioni-
 ciatu-
 divir-
 §.
 pellà-
 lam
 bonà
 super
 Judi-
 quia
 men-
 rere
 rior

legitima appellatio. E contra si sit sententia lata ab homine, & æquitas sententiæ non sit per se manifesta, *Sanch. dub. 32. n. 243. 286.* & iterum dubio 33. *Pignat. tom. 9. conf. 160. n. 14. Krim. n. 1778.* dicunt appellationem à denunciatione habere vim suspendendi, nam *Cap. Pastoralis*, non loquitur de censura lata ab homine, sed de illa, quæ executionem secum trahit, & generaliter verum est cum communi, quòd appellatio legitima in tempore facta habeat vim suspensivam, nisi, uti ante dixi, Judex procedat cum potestate, non obstante appellatione. Hinc etiam *Lugo* supra ait; si quis putet se non fecisse id, propter quod est declaratus esse excommunicatus, ideòque bonâ fide appellet ad alium Judicem, aut ad eum recurrat, vel accedere velit, ut se defendat, declarationem illam non habere vim, quamvis fortè causa appellationis non subsistat, ideòque talem denunciatum post appellationem non fore vitandum. Hinc etiam docet *Gloss.* in *Cap. Cupientes*, quòd per appellationem subsequenter effectus declarationis seu denunciationis suspendatur, ita ut declaratus seu denunciatus non tantùm non sit vitandus, sed etiam divina celebrare possit.

§. 8. Si quis ante sententiam bonâ fide appellarit, & Judex putans appellationem esse nullam processerit ad censuram, censuratus autem bonâ fide v. g. celebret Missam, quamvis Judex superior postea pronunciet pro sententia prioris Judicis, tamen alter non erit ideo irregularis, quia nec temeritas, nec mala fides adfuit; attamen secundùm dicta n. 84. debet externè se gerere tanquam censuratum, donec Judex superior declaret appellationem esse legitimam, *Cap.*

Ad

Ad presentiam nostram, De appell. & Cap. Solet De sent. excomm. in 6. Quod si mala fides in appellatione intervenisset, quamvis prosequeretur appellationem, esset irregularis, quia celebraretur censuratus; idem dicit Laym., si quis post latam in se censuram appellet ab ejus declaratione celebrare pergat, *Dicast.* tamen d. 1. n. 319. negat, si bonâ fide appellârit, putans se non incurrisse censuram.

113. §. 9. Appellatio etiam post sententiam, si fiat intra decem dies, habet 1. secundum dicta n. quod impediatur denunciationem. 2. Quod caret devolutionem ad Superiorem, & extimatâ jurisdictione Judicis à quo, uti tenent Nav. Feñ. & alii cum *Sanch. dub. 32. n. 286.* Quod si non fiat intra decem dies, & censuratus petat abolitionem, quam censurans neget, poterit appellare ab hoc novo gravamine, & ita adhuc totam causam transferet ad Superiorem, *Sanch. n. 288.* Quamvis autem perita sit omnis potestas appellandi, adhuc manet locus querelæ, *Sanch. n. 290.* Is autem solus potest adiri per modum querelæ, qui habet immediatam jurisdictionem in utrumque disceptantem, *Sanch. supra dub. 31.*

114. §. 10. Censura sub conditione de futuro lata suspenditur per appellationem factam quocunque tempore ante impletam conditionem, nisi licet in Cap. *Quod ad. 15.* De sent. & re judic. statuatur, ut fiat intra decem dies, hoc intelligitur quando sententia transit in absolutam, & impetit vires, non autem, si adhuc pendeat conditio, uti notant Nav. Covarr. Suar. *Sanch. dub. 31. à n. 256. Krim. n. 1756.*

115. §. 11. Si censura sit lata sub conditione, si ante certum tempus non comparuerit, appellatio

latio iusta suspendet censuram, etiamsi aliquis
 postea non prosequatur appellationem, quia si
 censura necdum fit contracta, appellatio abso-
 lute suspendit vim jurisdictionis; nec refert,
 quod sub censura prohibeatur, ne appellet, quia
 prohibere justam defensionem est contra Jus
 naturale, & continet errorem intolerabilem,
Sanch. dub. 32. n. 284. Castrop. d. 1. pu. 8. Dicast. d.
1. à. n. 305. Pelliz. De Regul. tr. 6. c. 7. n. 34.

§. 12. Si causa appellandi sciatur non subsi- 116.
 flere, est mala fides, neque appellatio suspendit
 censuram vel declarationem ejus pro foro in-
 terno, pro externo tamen tamdiu suspendit,
 dum probetur talis defectus *Dicast. d. 1.*
num. 321.

§. 13. Quamvis *Trid. sess. 25. c. 4. De Regula-* 117.
ribus, statuat, ne liceat Regularibus à suis conventi-
bus recedere etiam prætextu ad Superiores suos acceden-
di, nisi ab eisdem missi aut vocati fuerint, tamen do-
 cent *Naw. Suar. Az. Sa, Sayr. Lez. Bass. & alii cum*
Diona p. 3. tr. 2. R. 56. & Pignat. tom. 10. conf. 24.
 id licere Regulari iniquè vexato per modum ap-
 pellationis facti, si prævideatur vexantem nega-
 turum esse veniam, pro quo *Rodriq.* refert decla-
 rationem *S. Congreg.* Et si aliter non possit tutò
 proficisci, docent *Portel. & Dian. R. 115.* non
 peccaturum, si ideo etiam habitum in via di-
 mittat.

§. 14. Notat *De Luca* in miscell. disc. 15. n. 9. 118.
 & pro hoc refert multas declarationes *Pignat.*
tom. 2. conf. 60. à n. 17. quando fit comminatio
 vel latio censuræ ad comprimendam audaciam
 rebellium contemnentium auctoritatem eccle-
 siasticam, ut ita abstineant à rebellionibus &
 ejusmodi contemptu, tum non dari locum ap-
 pel-

pellationi suspensiva, id enim esset facere con-
tinuari contemptum & rebellionem. Et univer-
saliter contumax appellare non potest, quia ap-
pellatio datur gravato à Judice, non autem re-
belli, L. 1. Cod. *Quorum appell. non recip.* L. Ex-
sensu 23. §. ult. ff. De appell. *Vallens.* supra, *Spe-*
decif. 48. à n. 46. *Pignat.* n. 15. Habent etiam Ca-
nones apud *Pignat.* tom. 9. conf. 49. n. 21. notari
criminosi appellationem non audiri: at tamen
n. 22. concludit tutius esse audiri, quia sepe
cuntur notoria, quæ talia non sunt: Quando au-
tem est vel de Jure vel de facto dubium, an ap-
pellatio sit legitima, debet admitti, Cap. *Con-*
speciali, §. *Porro*, De appell. & communis
Sanch. n. 43.

319. §. 15. Nec appellatio nec querela conceditur, si censura lata sit in causis visitationis & correctionis morum: *Nec in criminalibus ab Episcopo seu illius in spiritualibus Vicario generali, ante definitivam sententiam, ab interlocutoria vel alio quocunque gravamine, nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit.* *Trid.* sess. 13. c. 1. & sess. 24. c. 10. De ref. *Pignat.* tom. 6. conf. 19. n. 46. statuit etiam *Trid.* sess. 13. c. 10. De Ref. ut Episcopus possit quibuscumque Notariis imperitis exclusâ omni appellatione interdicere exercitium sui officii in causis ecclesiasticis: Item sess. 25. c. 13. De Ref. ut Episcopus controversias componat: hinc si talis Notarius vel alius se opponens tali potestati Episcopi censuraretur, appellare non posset à censura: intellige hæc omnia, quoad effectum suspensivum. Denique nulla appellatio vel exemptio jure quominus ex Decreto *Trid.* sess. 25. c. 14. De ref. form. excommunicatio feratur in Clericos

binarios recidivos : Et de hoc Clericorum concubinato ac pœnis in eum statutis possunt plura videri apud *Pignat.* tom. 9. conf. 139. à n. 128. An Judex ad quem debeat pro absolutio-
remittere ad eum, qui tulit censuram, V. *Sanch.* dub. 35. An autem, si Judex ad quem, absolvat, debeat citare partem, V. *Sanch.* dub. 36.

Q. 16. Quid dicendum sit ad varias dubitationes ; 120.
que hic possunt occurrere. R. §. 1. Quando dubitas, an sis ligatus censurâ, quia nescis, an censura in te lata sit, an comprehendat hunc tuum casum etc. nec dubium solvere potes, judica te non esse ligatum, quia materia est odiosa, ergo extendi non debet, & cum tu per Baptismum acquisiveris certum jus fruendi bonis communibus Ecclesie, non debes ab hac certa possessione dejici per dubium superveniens, ita docent latè *Sanch.* in Decal. l. 1. c. 10. à n. 55. *Delb.* c. 2. d. 8. f. 13. *Castrop.* d. 1. pu. 8. n. 8. *Pelliz.* tr. 7. c. 1. n. 89. qui tamen monent, in hoc casu non esse petendam vel admittendam dignitatem ecclesiasticam, eò quod reverentia illius videatur postulare, ne ejus collatio fiat cum periculo cassationis: sed *Castrop.* n. 9. rectè notat, si aliunde non adsit tale periculum, ratione illius dubii neminem prohiberi vel impediri; quominus petat vel admittat dignitatem.

§. 2. Quando dubitas, an alius sit ligatus 121.
censurâ, debes habere eum pro non ligato, quia ipse est in possessione, unde faceres injuriam habendo eum pro ligato, *Pelliz.* & alii suprâ. De dubio, an aliquis sit sufficienter denunciatus, dicam n. 186.

§. 3. Si scias censuram in te latam esse, sed 122.
dubites, vel an Superior ferid & ex animo tulerit,

rit, vel an non legitime ab eâ appellaveris, vel an sis absolutus, judica te ligatum, quia possessio est pro censura, *Krim. n. 1807.*

123. §. 4. Si dubites, an causa censurae sit justa, *Dicast. d. 1. à n. 351.* putat probabile esse, quod possit censerî non justa, quia Superior tantum est in possessione potestatis ad ferendam sententiam justam, de quo hîc dubitatur, unde subditus videtur manere in possessione suâ libertatis: Sed oppositum cum communi tenendum, secundum dicta l. 1. à n. 432. & 595.

124. §. 5. Si dubites, an Superior potestatem habeat ferendi talem censuram, aut an ejus potestas se ad hunc casum extendat, si Superior sit in possessione sui Officii, quod communiter habet talem potestatem annexam, præsumptio & possessio erit pro Superiore, uti in simili circa potestatem ferendi legem dixi l. 1. n. 594.

125. §. 6. Si dubites, an sis ligatus majore an minore censurâ, item an lata vel tantum ferenda sententiâ, tene, quod minus est, quia *in peccatis benignior est interpretatio facienda*, secundum dicta l. 1. n. 596. & pluribus adhuc ibidem n. 826.

Quid tenendum sit in dubio, an sine tuo mandato vel consilio positus fuisset effectus sub censura prohibitus, dixi n. 66. De dubio, an appellatio sit legitima, dixi n. 122. De dubio, an censura sit lata ante an post appellationem, videri potest *Covarr. Cap. Alma mater, l. p. §. 2. n. 5.* De dubio, an tenearis satisfacere, antequam absolvaris dicam n. 172.